

Sygn. akt III AUa 8/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2017 r. w Szczecinie

sprawy D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 20 października 2016 r. sygn. akt VI U 265/16

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 8/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 marca 2016 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. dokonał waloryzacji emerytury ubezpieczonej D. S.. W decyzji wskazano, że świadczenie zmniejsza się z powodu egzekucji sądowej o 131,73 zł.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona wniosła o jej zmianę poprzez ustalenie, iż świadczenie nie podlega zmniejszeniu z uwagi na egzekucję sądową.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że wobec jej osoby nie jest prowadzona żadna egzekucja sądowa. Natomiast prowadzona była bezprawna egzekucja komornicza, którą to Komornik Sądowy P. G. umorzył w dniu 22 stycznia 2015 r. Pozwany organ rentowy, pomimo faktu umorzenia egzekucji w dniu 29 stycznia 2015 r., przekazał komornikowi środki z emerytury w kwocie 485,99 zł. Ubezpieczona podała, że komornik sądowy pieniądze te zachował

dla siebie i nigdy ich nie przekazał wierzycielowi. Ponadto, pismem z dnia 18 lutego 2016 r. pozwany zawiadomił ubezpieczoną, że ostatnia rata w kwocie 131,73 zł została potrącona za świadczenie przysługujące za marzec 2016 r. Z uwagi na powyższe, w ocenie ubezpieczonej w decyzji z dnia 1 marca 2016 r. nie powinna znaleźć się wzmianka o potrąceniu.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu podał, że potrąceń dokonywał zgodnie z zajęciami komorniczymi.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20 października 2016 r. oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczona D. S. od dnia 3 czerwca 2002 r. jest uprawniona do emerytury wypłacanej w terminie do pierwszego dnia miesiąca.

W dniu 22 grudnia 2014 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Strzelcach Gorzowie Wielkopolskim doręczył pozwanemu wezwanie z dnia 12 grudnia 2014 r. do dokonywania potrąceń z emerytury, wydane w sprawie o sygn. akt Km 2257/14. Wezwanie zostało wydane na podstawie tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 12 listopada 2014 r. oraz postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 2 października 2014 r.

Następnie w dniu 23 stycznia 2015 r. do pozwanego organu rentowego wpłynęło zawiadomienie z dnia 22 stycznia 2015 r. o umorzeniu egzekucji z świadczenia emerytalnego, prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 12 listopada 2014 r. oraz postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 2 października 2014 r., z uwagi na popełniony błąd w nazwisku dłużniczki.

Organ rentowy wstrzymał potrącenia z emerytury skarżącej od świadczenia należnego za marzec 2015 r.

Dnia 18 grudnia 2015 r. do ZUS wpłynęła informacja Komornika Sądowego z dnia 14 grudnia 2015 r. o stanie zaległości w sprawie egzekucyjnej, zgodnie z którą na dzień 14 grudnia 2015 r. nadal istniała zaległość wynikająca z tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 12 listopada 2014 r. oraz postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 2 października 2014 r., opiewająca na kwotę 626,72 zł. Organ rentowy dokonał potrącenia, poczynając od należności za luty 2016 r., w kwocie 494,99 zł. Decyzją waloryzacyjną z dnia 1 marca 2016 r. organ rentowy dokonał zmniejszenia świadczenia z powodu egzekucji o pozostałą kwotę 131,37 zł. Świadczenie ubezpieczonej po potrąceniu tej kwoty wynosiło 1.517,36 zł.

Dnia 18 kwietnia 2016 r. wpłynęło do organu rentowego zawiadomienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym z dnia 12 kwietnia 2016 r., sygnatura Km 2257/14 o zakończeniu egzekucji prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 12 listopada 2014 r. oraz postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 2 października 2014 r. Od kwietnia 2016 r. wstrzymana została realizacja zajęcia z emerytury ubezpieczonej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd orzekający podniósł, że stosownie do treści art. 139 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 887 ze zm., zwana dalej: ustawą) ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie – po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych – podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne.

Zgodnie z art. 140 ust. 1 ustawy, potrącenia, o których mowa w art. 139, mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem art. 141, w następujących granicach:

- 1) świadczeń alimentacyjnych, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 3 – do wysokości 60% świadczenia;
- 2) należności egzekwowanych związanych z:
 - a) odpłatnością za pobyt w domach pomocy społecznej,
 - b) odpłatnością za pobyt w zakładach opiekuńczo-leczniczych,
 - c) odpłatnością za pobyt w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych,do wysokości 50% świadczenia;
- 3) innych egzekwowanych należności – do wysokości 25% świadczenia.

Zgodnie zaś z art. 141 ust. 1 ustawy, emerytury i renty są wolne od egzekucji i potrąceń, z zastrzeżeniem ust. 2, w części odpowiadającej:

- 1) 50% kwoty najniższej emerytury lub renty – zależnie od rodzaju pobieranego przez emeryta (rencistę) świadczenia – przy potrącaniu:
 - a) należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 3, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi,
 - b) należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 4,
 - c) należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 5, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi;
- 2) 60% kwoty najniższej emerytury lub renty – przy potrącaniu należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 1 i 2 i 6-9;
- 3) 20% najniższej emerytury lub renty – przy potrącaniu należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 10.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, że w orzecznictwie podkreśla się, iż wskutek odwołania ubezpieczonego od decyzji obniżającej mu wysokość emerytury w związku potrąceniami dokonywanymi przez ZUS, ocenie sądu nie podlega zasadność należności egzekwowanych z tego świadczenia. Rzeczą sądu jest w istocie jedynie zbadanie, czy tytuł wykonawczy istnieje, nadto, czy potrącenia nie przekraczają granic wyznaczonych dyspozycją art. 140 ustawy i nie naruszają kwoty świadczenia wolnej od egzekucji według art. 141 ustawy. Wzruszeniu tytułów wykonawczych, na podstawie których dokonywane są czynności egzekucyjne, służą inne środki prawne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 lipca 2014 r., sygn. akt III AUa 1933/13).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy zważył, iż bezspornym było istnienie tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 12 listopada 2014 r. oraz postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 7 lipca 2014 r., sygnatura XII K 494/13, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 2 października 2014 r. Uczestniczka

nie kwestionowała tego faktu, okoliczność ta została potwierdzona również przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim P. G.. Tym samym, kwestią pozostającą do rozważenia było jedynie, czy potrącenia nie przekraczają granic wyznaczonych dyspozycją art. 140 ustawy i nie naruszają kwoty świadczenia wolnej od egzekucji według art. 141 ustawy. Okoliczności tych ubezpieczona również nie kwestionowała. Sąd I instancji natomiast ustalił, iż na skutek potrącenia kwoty 131,73 zł jej świadczenie wynosiło 1.517,36 zł. Kwota 131,73 zł stanowiła mniej niż 25% przysługującego jej świadczenia emerytalnego, a jednocześnie wypłacana po potrąceniu kwota była wyższa niż 50% kwoty najniższej emerytury lub renty. Najniższa emerytura w marcu 2016 r. wynosiła bowiem 882,56 zł,

a kwota wolna 441,28 zł.

W konsekwencji, mając na względzie, że Sąd Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do badania innych okoliczności związanych z dokonaniem zajęciem świadczeń z ubezpieczeń społecznych, odwołanie ubezpieczonej podlegało oddaleniu. Jeżeli,

w ocenie ubezpieczonej, doszło do naruszenia jej interesów w postępowaniu egzekucyjnym, winna ona zastosować środki właściwe do zaskarżania czynności komorniczych. Pozwany organ rentowy nie ma prawa badać zasadności dokonywanych zajęć przez komornika ani ich wysokości.

Mając na uwadze, że wiarygodność dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach ubezpieczeniowych, nie była kwestionowana w trakcie postępowania przez żadną ze stron, zatem również Sąd orzekający uznał je za miarodajne dla dokonania ustaleń w niniejszej sprawie.

Uznając, iż okoliczności sprawy zostały dostatecznie wyjaśnione, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Z powyższym rozstrzygnięciem w całości nie zgodziła się ubezpieczona. Wyrokowi zarzuciła:

- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności brak jednoznacznych ustaleń co do działań ZUS w sprawie kilku egzekucji komorniczych pod sygnaturą akt Km 2257/14, co miałyby istotny wpływ na wynik sprawy,

- naruszenie prawa materialnego, przepisu art. 139 ust. 1 pkt 5, art. 140 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. poprzez niewłaściwe ich zastosowanie,

- pominięcie faktu, że kwota 131,73 zł została potrącona już w miesiącu lutym 2016 r.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelująca wniosła o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania,

ewentualnie;

2. zmianę wyroku w całości, uchylenie zaskarżonej decyzji w części:

- Punkt II. ustęp 3. Świadczenie zmniejsza się z powodu egzekucji sądowej, tj. o 131,73 zł – wykreślić,

- Punkt III. ustęp 3. Od 1 marca 2016 r. wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 1517,36 zł – Zmienić i zapisać – Od 1 marca 2016 r. wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 1649,09 zł,

3. zobowiązanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do zwrotu D. S. kwoty 1.112,71 zł (słownie jeden tysiąc sto dwanaście złotych i 71/100),

4. zasądzenie od ZUS dla D. S. kosztów apelacji w wysokości 30,00 zł.

W treści uzasadnienia apelacji ubezpieczona szczegółowo odniosła się do poszczególnych zarzutów.

Organ rentowy nie ustosunkował się do treści wniesionej apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał wszechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Odwoławczy podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, Lex nr 585720).

Kwestią sporną w niniejszej sprawie była zasadność potrąceń dokonywanych na podstawie zaskarżonej decyzji organu rentowego z dnia 1 marca 2016 r. z emerytury ubezpieczonej D. S.. Dokonywanie potrąceń ze świadczenia emerytalnego ubezpieczonej jest wynikiem prowadzenia postępowania egzekucyjnego, w którym występuje ona w roli dłużnika, zaś otrzymywane przez nią świadczenie emerytalne jest źródłem zaspokojenia wierzyciela.

Z uwagi na wezwania komornika sądowego organ rentowy był zobowiązany do dokonywania stosownych potrąceń na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 887; dalej jako „ustawa”). Za Sądem Okręgowym powtórzyć należy, że zgodnie z treścią art. 139 ust. 1 pkt 5 ustawy, ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie – po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych – podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne.

Jak słusznie ustalił Sąd I instancji, kwota potrąceń dokonywanych ze świadczenia wnioskodawczyni nie przekracza wysokości dopuszczalnej przez przepisy art. 140 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 141 ust. 1 pkt 1 ustawy, tj. wysokości 25 % świadczenia, przy czym emerytura jest wolna od egzekucji i potrąceń w części odpowiadającej 50 % kwoty najniższej emerytury.

Zgodnie bowiem z art. 140 ust. 1 ustawy, potrącenia, o których mowa w art. 139, mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem art. 141, w następujących granicach:

1) świadczeń alimentacyjnych, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 3 – do wysokości 60% świadczenia;

2) należności egzekwowanych związanych z:

a) odpłatnością za pobyt w domach pomocy społecznej,

b) odpłatnością za pobyt w zakładach opiekuńczo-leczniczych,

c) odpłatnością za pobyt w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych,

do wysokości 50% świadczenia;

3) innych egzekwowanych należności - do wysokości 25% świadczenia.

Jak wynika natomiast z art. 141 ust. 1 pkt 1 ustawy, emerytury i renty są wolne od egzekucji i potrąceń, z zastrzeżeniem ust. 2, w części odpowiadającej:

1) 50% kwoty najniższej emerytury lub renty – zależnie od rodzaju pobieranego przez emeryta (rencistę) świadczenia – przy potrącaniu:

a) należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 3, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi,

b) należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 4,

c) należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 5, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi.

Sąd Apelacyjny zważył, że ubezpieczonej D. S. przysługuje świadczenie w wysokości 1.649,09 zł (po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych), zatem dokonywane potrącenie w kwocie 131,73 zł nie przekracza 25% tej kwoty. Pozostała zaś po potrąceniu kwota, tj. 1.517,36 zł nie jest niższa niż 50 % kwoty najniższej emerytury.

Końcowo stwierdzić należy, że organ rentowy ani Sąd nie mają uprawnień do weryfikacji tytułów wykonawczych, które wierzyciel złożył organowi egzekucyjnemu. Na podstawie przedstawionych zawiadomień o zajęciu świadczenia organ rentowy jest zobowiązany do dokonywania potrąceń na zasadach określonych w art. 139-141 ustawy, zaś kontrolując prawidłowość decyzji ZUS w tym przedmiocie Sąd bada jedynie, czy dokonywane przez organ rentowy potrącenia dokonywane są w granicach określonych przez ww. przepisy.

Z uwagi na powyższe, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko